

Karol Konaszewski

"Tożsamość grupowa dewiantów a ich reintegracja społeczna", część II, red. Wiesław Ambrozik i Anna Kieszowska, Kraków 2012 : [recenzja]

Resocjalizacja Polska (Polish Journal of Social Rehabilitation) 4, 299-301

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*Karol Konaszewski**

**Recenzja pracy zbiorowej pod redakcją W. Ambrozika, A. Kieszkowskiej
TOŻSAMOŚĆ GRUPOWA DEWIANTÓW A ICH REINTEGRACJA SPOŁECZNA (CZĘŚĆ II)**

Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012, ss. 328

Z wielkim zainteresowaniem i przyjemnością zapoznałem się z tematyką pracy zbiorowej pod redakcją Wiesława Ambrozika i Anny Kieszkowskiej, która dotyczy niezwykle istotnych i aktualnych problemów kształtowania (się) tożsamości społecznej osób wykluczonych, jak również dylematów związanych z przeciwdziałaniem zjawiskom ponownej marginalizacji w życiu społecznym byłych przestępców. Wartość pracy podnosi fakt, że napisana została przez specjalistów zajmujących się problematyką resocjalizacji, a poruszane zagadnienia dotyczą zarówno wymiaru naukowego, jak również praktyki wychowawczo-resocjalizacyjnej. Ponadto publikacja jest rozszerzeniem i optymalizacją wydania pierwszego, które ściśle związane jest z problematyką tożsamości indywidualnej osób zdemoralizowanych.

Prezentowana książka składa się z wprowadzenia oraz trzech obszernych rozdziałów, które mają na celu przybliżenie sytuacji dzieci i młodzieży zagrożonych nieprzystosowaniem i nieprzystosowanych społecznie oraz osób przebywających w warunkach izolacji więziennej.

- I. W stronę zintegrowanego społeczeństwa;
- II. Kryzys tożsamości dzieci i nieletnich – formy przewycięzania;
- III. Interakcje społeczne i warunki reintegracji.

Na uwagę zasługuje fakt, że praca dedykowana jest Profesorowi Lesławowi Pytce, „wielkiemu humaniście, mędrcomu, współtwórcy Warszawskiej Szkoły Pedagogiki Resocjalizacyjnej, poecie, wspaniałemu człowiekowi – z okazji 40-lecia pracy naukowej” (s. 5–11). W prezentowanej publikacji odnajdujemy „kilka słów refleksji” dotyczących Profesora Lesława Pytki oraz wspomnienia przyjaciół, studentów i osób, które miały możliwość współpracować z Profesorem.

Rozdział pierwszy rozpoczynają artykuły stanowiące fundament teoretyczny do kolejnych rozważań podejmowanych przez autorów monografii oraz odnoszą się do problematyki reintegracji społecznej osób zdemoralizowanych. Wspólna płaszczyzna dociekań w tej części pracy dotyczy wszelakich działań mających na celu szeroko rozumianą odbudowę

* Mgr Karol Konaszewski, Uniwersytet w Białymstoku.

jednostki w różnych wymiarach życia: psychicznym, społecznym, kulturowym czy gospodarczym. Analizując gruntownie i szczegółowo teksty, wybitni teoretycy i praktycy opisują: walory jakie daje jednostce identyfikacja z grupą (I. Pospiszyl), podmiotowość jednostki w procesie ponownego uspołecznienia (A. Bałandynowicz), doświadczenia własne w pracy z osadzonym i zastosowanie twórczej resocjalizacji (H. Machel), metodę terapii grupowej (K. Pospiszyl) oraz znaczenie resocjalizacji z perspektywy psychologii pozytywnej (E. Wysocka). Konieczność podjęcia dyskusji na wyżej wymienione tematy w współczesnej pracy resocjalizacyjnej uważam ze wszech miar uzasadnioną i rzeczywistą. Zagadnienia odnoszące się do reintegracji społecznej jednostek pociągają za sobą kolejne pytanie o to: jak uczynić z systemów naprawczych efektywny instrument nie tylko reintegracji społecznej, ale również twórczego uczestnictwa młodzieży i dorosłych w społeczeństwie? Sądzę, że właśnie taki opis zróżnicowanych konceptów działań może być przyczynkiem do zbudowania zupełnie nowych strategii postępowania resocjalizacyjnego, odbudowującego postrzeganie siebie jednostki niedostosowanej w społeczeństwie. Niewątpliwie dociekania w tej części pracy ukazują wartość i znaczenie metod twórczej resocjalizacji, które nastawione są na poszukiwanie możliwości i mocnych stron jednostki oraz na budowanie przyszłości na potencjałach danej osoby.

W części drugiej monografii odnajdujemy bardzo ważne przemyślenia, dotyczące problemów burzliwego krystalizowania się tożsamości młodzieży. Są to opracowania poświęcone wynikom badań, które odnoszą się: do świadomości odpowiedzialności w kontekście tożsamości indywidualnej młodzieży skonfliktowanej z prawem (I. Murdecka), funkcjonowania społeczności korekcyjnej w świetlicy terapeutycznej (M. Bernasiewicz) oraz wrażliwości młodych ludzi na odrzucenie w grupie (K. Dzierżanowska). Ponadto autorzy w tym module pracy zwracają uwagę na problem kształtowania się tożsamości młodych ludzi uwikłanych w cyberprzestrzeni (A. Wojno), na sytuację trudną jaką jest odrzucenie rówieśnicze (Ł. Szwejka), poszukują alternatywnych rozwiązań metodycznych (M. Wojtkowiak i K. Potaczała-Perz) oraz wskazują potrzebę wykorzystania programów profilaktycznych (J. Sztuka, J. Kusztal), mających na celu wsparcie oraz pomoc dzieciom i młodzieży w okresie dorastania. Jestem zdania, że problematyka poruszona w tej części publikacji skłania do refleksji nad aktualną kondycją młodej generacji oraz jest nowym spojrzeniem na sytuację młodzieży, na ich sposób postrzegania siebie i świata. Diagnoza szeroko rozumianej tożsamości nieletnich jest pożyteczna ponieważ w naturalny sposób zmusza do myślenia o praktyce resocjalizacyjnej, o przyszłości nad wychowaniem młodzieży oraz ukazuje specyfikę młodego pokolenia, które jest zupełnie odmienne aniżeli pokolenie wcześniejsze, żyjące w odmiennych warunkach społeczno-kulturowych.

Podstawą myślenia w trzeciej części publikacji jest tematyka poświęcona różnym kontekstom interakcji społecznych. Autorzy przedstawiają wyniki badań, mające na celu poznanie płaszczyzny tożsamości dotyczącej postrzegania siebie przez kobiety, które popełniły przestępstwa i odbywają karę pozbawienia wolności (S. Badora, E. Karpuszenko), opisują rezultaty badań odnoszące się do potrzeb seksualnych kobiet w kontekście izolacji więziennej (R. Opora, A. Głogowska) oraz prezentują opinie skazanych na temat opieki

postpenitencjarnej oraz szans i barier w procesie ich readaptacji społecznej (E. Mazur). W tej części pracy odnajdujemy także wypowiedzi więźniów „niebezpiecznych” (zebrane w wyznaczonych oddziałach zakładów karnych i aresztów śledczych) na temat ich samych oraz ich życia (S. Przybyliński), przemyślenia dotyczące funkcjonowania rodzin osób przebywających w warunkach izolacji więziennej (M. Marczak) i sytuacji skazanych w warunkach probacji (A. Kieszkowska). Opisane w tym fragmencie zostały również: program „Drug Court” (S. Dzierżyńska) i sankcje pośrednie w amerykańskim i angielskim systemie kar (A. Barczykowska, M. Muskała). Mamy więc tutaj rozdział niezwykle bogaty w treść, który oscyluje wokół rozpoznania resocjalizacyjnego i opisu rzeczywistości w perspektywie więźniów. Uważam, że dostarczenie wychowawcom, nauczycielom, pedagogom i psychologom wiedzy o tym jacy są dzisiejsi skazani, jak postrzegają siebie i jak funkcjonują ich rodziny jest niezwykle ważne i istotne, albowiem przyczynia się do ulepszenia pracy wychowawczej, do aktualizacji i ustawicznego udoskonalania oferty programów naprawczych, do unowocześnienia środków probacyjnych, czego następstwem jest kształtowanie się pozytywnej tożsamości indywidualnej i grupowej, która w przyszłości może być (przypuszczalnie) społecznie i kulturowo akceptowana.

Na szczególną uwagę zasługuje także fundament teoretyczny pracy, którego kierunek wyznaczają liczne odwołania do książek i publikacji między innymi L. Pytki, B. Urbana, K. Pospiszyla, A. Bałandynowicza, B. Hołysta, M. Konopczyńskiego, M. Jarymowicz, J. Kozieleckiego, Z. Baumana, A. Giddensa, H. Tajfela, E. Fromma, C.R. Rogersa, A. Siemaszko. Są one potwierdzeniem dbałości o precyzję zharmonizowania literatury oraz ukazują multidyscyplinarność pracy, co istotnie podnosi walor recenzowanej książki. Takie wielostronne ujęcie jest na pewno niezwykle zaletą tej książki, które wartościuję wyjątkowo pozytywnie i oceniam wysoko.

Konkludując należy stwierdzić, że praca adresowana jest do osób zajmujących się szeroko rozumianą problematyką pedagogiki resocjalizacyjnej, a w szczególności psychologów, pedagogów, wychowawców oraz nauczycieli. Publikacja może i powinna pełnić funkcję podręcznika akademickiego dla studentów różnych kierunków i specjalności. To także książka skierowana do tych wszystkich osób, które interesują się procesem kształtowania się tożsamości w kontekście przynależności do określonej grupy, społeczności czy też do jeszcze innych struktur społecznych.

Mam nadzieję, że przedstawiony przeze mnie zarys problematyki niniejszej publikacji zachęci Czytelnika do zaznajomienia się z jej treścią. Całość tworzy interesującą monografię poruszającą problemy z perspektywy współczesnej, jak również historycznej. Przygotowane analizy tłumaczą aktualność podjętej tematyki i wyjaśniają potrzebę prowadzenia dalszych dociekań teoretycznych i empirycznych w zakresie pedagogiki społecznej i resocjalizacyjnej.